

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvcvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4. Vtrum fuisse conueniens, quòd assumpsisset humanam naturam
feparatam à singularibus.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

QVAEST. III.

¶ Super Questionis quarta Articulum tertium.

Tertius tertij articuli directe querit de homine, ut distingui-

tur contra naturam humanam.

¶ In corpore articuli duo sunt: primo respondetur quaestio ne-

gatue. Iecando ex-

cluditur error con-

trarius. Conclusio

responsum est. Non

est proprium dictum,

quod filius Dei al-

lumpit hominem.

¶ Probatur: Homo si-

gnificat humanam

naturam in sup-

posito, ergo non est

proprie dictum, &

¶ Phil. 2.

¶ Gl. ordin.

interlinea.

Cantilane-

med. tom. 3.

¶ 3. dist. 6. q. 1.

art. 2. & dist.

¶ lib. 2.

¶ opus. 1. ca-

2. cap. 21.

¶ R. 1. & c.

¶ Phil. 2.

¶ Gl. ordin.

interlinea.

Cantilane-

med. tom. 3.

¶ 2. Præter.

Hoc nomen, homo, si-

gnificat naturam humanam: sed

filius Dei assumptus humanam.

ergo assumptus homi-

nem.

¶ 3. Præter.

Filius Dei est homo:

¶ sed non est homo, quem non af-

sumpsit: quia sic est par

gatione Petrus uel quilibet aliis

hō, ergo est hō, quem assumpsit.

¶ SED CONTRA est auctoritas

Felicis Papæ & martyris, qui in

introducitur in Ephesina synodo.

* Credimus in dominum

nostrum Iesum Christum de vir-

gine Maria natum: quia ipse est

Dei sempiternus filius & uerbū,

& non homo a Deo assumptus,

vt alter sit præter ipsum.

¶ RESPON.

Dicendum, ¶

sicut supra dictum est, * illud

quod assumptus, non est terminus

naturae assumptionis, sed assump-

tioni præ intelligitur. Dicitum

est autem, ¶ quod individuum,

in quo assumptus humana na-

ture, non est aliud quam diuina

persona, que est terminus assump-

tionis. Hoc autem nomen ho-

mo, significat humanam na-

rum, prout nata est in supposito

esse: quia, ut dicit Damascus, *

sicut hoc nomen Deus significat

eam, qui habet diuinam na-

ratam, ira hoc nomen homo si-

gnificat eum, qui habet naturam

humanam: & ideo non est pro-

prie dictum, quod filius Dei af-

mo, quo ad naturam,

¶ Et hanc dederat Ma-

gister sent. in litera tertii senten.

dist. 6. Secunda est, ut exponatur

assumptione non in fieri, sed in facto esse: quia assumptio in fa-

cto esse habet hominem pro termino: quia hoc effectus assumptio,

& ad hoc terminus est: ¶ filius Dei est homo?

In response ad secundum, dubium nouitorum occurrit:

qua uideur concedendum, quod filius Dei assumptus hominem,

qua predicit tenetur formaliter, constat autem quod filius

Dei assumptus hominem, quo ad formam seu naturam.

Ad hoc dicitur, quod non est hic quæstio de propositione, in

qua homo est p̄f̄ficarum, quoniam sub hacmet quæstione ca-

cit, an homo se assumptus a filio Dei, ubi est subiectum: sed est

quæstio de re, an scilicet res significata nomine hominis sit as-

umpta a verbo Dei. Et quia res significata est habens huma-

nitatem, & habens humanitatem non est nisi suppositum, quod

ARTIC. III.

F

non est assumptum, ideo in litera dicitur, quod sicut non po-

test dici suppositum assumptum, ita non potest dici homo ac-

sumptus.

¶ In response ad tertium, cum legis nouit, quod filius Dei

est homo, cuius naturam assumpsit, cause ne fallaris, puta, quasi

fit quidam alius homo, cuius naturam assumpsit. Sed intel-

lige, quod filius Dei ideo est homo, cuius naturam assumpsit,

quia ipse est ille homo, cuius naturam assumpsit, ita quod &

ly homo, non pro alio, quam filio Dei assumpsit. Unde & in distinc-

tamen: & ly cuius refert non alium homi-

nam, quam filiu Dei, qui est suppositum diuini habens hu-

manam naturam. ¶ Quidam

¶ Super Questionis quinta Articulum quartum.

¶ N titulo ly debuit, denotare debitum congruentia, ut in principio huius que-

¶ vbi distinguuntur articuli eius, patet. Ly abstracta, in corpore articuli declaratur.

In corpore articuli tria sunt: primo declaratur titulus, quantum ad ly abstractam a sacris doctoribus

ponuntur: ut dicamus hominem assump-

ti, & quia assumptio terminata est ad hoc, ut filius Dei

sit homo.

¶ AD SECUNDVM dicendum, ¶ hoc nomine, homo, significat na-

turam humanam in concreto, prout scilicet est in aliquo sup-

posito: & ideo sicut non possumus dicere, quod suppositum

est assumptum, ita non possumus

dicere, quod homo sit as-

sumptus.

¶ AD TERTIVM dicendum, ¶ filius Dei non est homo, quem non

assumpsit, sed cuius naturam as-

sumpsit.

¶ ARTICULUS IV.

¶ Trum filius Dei debuerit assumere hu-

manam naturam abstractam ab

omnibus individualibus.

¶ AD QUARTVM sic proceditur.

V

Ir quod filius Dei debuerit assumere hu-

manam naturam abstractam ab

omnibus individualibus. Assumptio enim humanæ

naturæ facta est ad communem omniū hominum salutem: vi-

dē primē ad Timo. 4. de Christo,

K quod est salvator omnium ho-

mum.

¶ Et hanc afferendo rationem Arist. Secundo, ubi condicio-

nal, si esset humanitas sic separata, & respondetur negative ad

questionem, quod si esset sic, non fuisset conueniens quod assum-

eretur a filio Dei. Et hoc probatur si implicetur primo, quia huma-

nitas communis non est per sonabiles, quia non est individuali-

lis persona enim individualiter quoddam est, assumptio autem ad

personalem unum non terminatur.

¶ Vbi statim occurrit dubium de veritate illius propositionis;

est contra rationem formæ communis, ut sit in persona. Et ra-

tio dubi est: quia si humanitas efficitur subiectus (ut Platonici di-

cuntur finissime) non esset excellenter alius subiectus separatis,

quales sunt angeloi; sed non est contra rationem angelicæ na-

turæ esse in persona, immo de facto natura angelica est per-

sonari;

personari. Amplius aliud est iudicium de natura communis in exemplari participatione, singulari tamen in effendo (qualis esset humanitas per se) & aliud est iudicium de natura communis in effendo, qualis intelligitur natura humana, ut est universalis in predicando de omnibus hominibus, qualis non effetur humanitas per se: contra rationem enim naturae communis in effendo est individuatio: non autem naturae communis in participatione exemplari: humanitas autem per se non ponitur communis in effendo.

Et confirmatur: quia humanitas subsistens procul dubio effetur res singularis in effendo: alioquin non subsisteret, sicut nec subsisteret, nisi res singularis in effendo.

¶ Ad hoc dicitur: quia ratio ista non assertur ad monstrandam impossibilitatem assumptionis, sed incongruentiam, ideo propositiones eius in te legende sunt in piano leni: quo seruata invocatio terminorum, scilicet per sona hominis, & per individuum hominis: monstrat lib. orth. &c. circa aperte incongruentiam humanitatis separata ad assumptionem. Est igitur sensus illius propositionis, Contra rationem naturae communis est quod sit in persona, scilicet humana, & sunt personae humanae, quas i. c. imus. Et hoc manifestat, quia in persona individuatur, relinques pro per se noto, quod contra rationem talis humanitatis est individuari, quod est verum invito loquendo de individuatione, & natura apud nos individuatur. Ex hac namque propositione & ratione optime inferitur, quod humanitas per se incongrua est assumptioni: natura enim repugnat per sona & individuum sua specie, non congrua est ad hoc, quod trahatur ad alienam personam. Et per hoc pater respondit: *ad uo ylma.*

¶ Ad primum autem dicuntur, quod si humanitas esset separata, & sequeretur quod non esset persona: quia ponitur quod sit tantum humanitas: equitas enim, &c. di. Auic. est tantum equitas, & i. c. propositione litera est abolute uera, quod contra rationem naturae communis esset personalitas: non sic autem est de naturis angelicis, quae non ponuntur tantum ipsae, sed possunt habentes naturas suas, & sequeretur, quod haberet personam, pro quanto per se separata subsisteret naturaliter: nec minime, quia antecedens implicat incompatibilis. Secunda ratio est: quia natura communis non possunt attribui, nisi operationes communes & universalis, secundum quas homo mereatur nec demere ut assumptio autem facta est ad hoc, ut ille homo mereatur nobis.

¶ Sed occurrit hic dubitatione duæ. Altera est: quia aut in prima parte propositionis Maioris est fieri de operatione communis & universalis ex parte subsistet, & hoc non, quia hoc est contra hypothesis, quae ponimus naturam communem per se existere, ac per hoc esse singulari quoddam in effendo, & consequenter operatio sua ex parte subsistet effetur singularis: aut ex parte termini seu effectus, pura quia exempta est ad omnes homines. Et sic ratio est ad oppositum: quia Christus meruit nobis ut causa universalis, ut infra parbet: ac per hoc congregabat eius merito natura humana operans communiter & universaliter. Altera est: quia secunda pars dictæ propositionis est falsa, quoniam homo mereatur si ei in grada, secundum omnes suas operationes, sive sint communes, sive proprie-

A quoniam sive comedat, sive bibat, sive generet, sive dormiat, omnia in gloriam Dei facit, iuxta Apostolicum precepit.

¶ Ad primam dubitationem dicitur, quod sermo est de operatione communis & universalis ex parte subsistet, quia scilicet non habent operationes, nisi quae consequntur naturam communem omnibus hominibus. Tales enim operationes dicuntur communes & universalis ex parte subsistet: quia sequuntur naturam secundum se, non ut in hoc aut illa natura autem secundum se communis & universalis dicitur. Natura autem congrua assumptioni debet sic se habere, ut operationes personnelares, & non solum naturales congrue sibi attribuantur.

¶ Respon. Dicendum, quod natura hominis vel cuiuscumque alterius rei sensibilis, praeter esse, quod in singularibus habet, duplice potest intelligi, uno modo quasi per se ipsam esse habeat, sicut Platonici posuerunt: alio modo sicut in intellectu existens, vel humano vel diuino. Per se quidem subsistere non potest, ut Philosophus probat in 7. Metaph. quia ad naturam speciem rerum sensibilium pertinet materia sensibilis, quae ponitur in eius definitione: sicut carnes & ossa in definitione hominis. Vnde non potest esse, quod natura humana sit praeter materiam sensibilem. Si ramen est hoc modo subsistens natura humana, non fuissest conueniens, ut a uerbo Dei assumetur. Primo quidem, quia assumptione ista terminatur ad personam, hoc autem est contra rationem formæ cois, ut sit in persona: quia in persona individuatur. Secundo, quia natura communis non possunt attribui, nisi

Loco nunc citato.

B Lib. 7. Metaph. tex. 26. & 27. tom. 3. Ad secundam dicitur, quod operationem aliquam esse meritioriam, contingit duplice, scilicet ex suo genere vel ex parte operantis tantum. Operationes enim naturales ex suo genere, non sunt meritioriae: & ideo dicitur, quod naturalibus non meremur, nec demeremur: possumus tantum esse meritoriae ex parte operantis, in Deum obiectum supernaturalem beatitudinem, illas referentes. Operationes autem liberæ ac moraliter bonæ ex suo genere sunt meritioriae: quoniam ex

suo genere habiles sunt, ut charitate informentur. In litera ergo est sermo de meritoriis ex suo genere, ita quod ratio literarum consistit in hoc. Naturam humana illo modo effendi est incongrua assumptioni, quod non est natu, ut convenienter sit in operationes meritioriae ex suo genere: quia assumptione ad hoc tendit, ut mediante naturam assumptionis filius Dei mereatur nobis: sed naturæ communis non attribuantur nisi operationes communes, &c. ergo. Tertia ratio expositione non egerit.

¶ In secundo autem leni tractatur quæsi secundum esse in duplice intellectu, primo diuino: deinde humano. Et quidem, quod natura humana, secundum quod est in intellectu diuino, non potuit assumi, probat duplice: primo, quia natura humana sic nihil aliud est, quam natura divina: secundo, quia natura humana ab eterno est in filio Dei per hunc modum. Vbi nota pro primæ rationis evidencia, quod esse obiectum rerum respectu intellectus diuini non est esse diminutum, ut Sco. in 37. distin. 1. tentant, somniunt, nec est esse latum rationis, quasi quoddam respectum est acquirant ex hoc, quod obincidunt diuini intellectu: quoniam Deus secundum suam philosophiam & altissimam theologiam nihil intelligit extra se, non quod aliquid illum lateat, sed quia intuendo se ipsum tantum, intueri omnia, quoniam omnia & cognoscibili. 1. a. cognita a Deo sunt ipse Deus, iuxta illud Ioan. 1. Quod factum est in ipso uita erat. Quia ergo humanitas in intellectu diuino nihil aliud est, quam deitas secundum id, quo humanitatem continet: ideo optimæ ratio literarum concludit quod assumere humanitatem, ut est in intellectu diuino, est assumere naturam diuinam, quae non est assumptibilis. Et quia deitas est in filio ab eterno, sequitur, quod natura humana per hunc modum effendi est in filio Dei ab eterno, & non ex tempore coniuncta: ut secunda ratio subiunxit. Potest ramen alter in luci haec secunda ratio per se seorsum, ut sit leni, quod quicquid sit illud esse obiectum humanitatis in intellectu diuino, humanitas per hunc modum, scilicet secundum quod est obiectum intellectus

intellectus diuinus, ab aeterno est in filio Dei, ipsoe qui est ipse intellectus diuinus, non ergo erat opus ut assumere humanitatem sic; nullus enim assumit aliquid illo modo quo habebar, & hic lensus in response ad secundum explicatur. Quod autem natura humana, secundum quod est in intellectu humano, non debet assumi probatur deducendo ad impossibile. Assumere humanitatem in esse obiectum intellectus humani, nihil aliud est, quam intelligi assumere eam, non habet rationem. ergo non est assumere naturam humanam in rerum natura, ergo est intellectus fatus. ergo est fictio quaedam incarnationis. Et affertur testimoniun Dm. ad hoc. Vbi nota pro euidentia litera, quod quia humanitas obiectum intellectui nostro non habet sic esse in rerum natura, sed habet solummodo esse intelligibiliter relative, quo dicitur reprehensa in intellectu, & terminata actus intelligenti, ~~con-~~ quens est, quod ad humanitatem sic, nulla actione transire possunt terminari, sicut nec ad Cesarum representantum in sua aut memoria, nisi ad ipsum statuam. L. 3. cap. 11. circa p. 25.

Ad Aris. I. i. Metap. & actions reales tex. 6. & 25.

Et memoriam post acto malis transiens terminari, ve patet. Et quia alius significat actionem reali transire in humanitatem, quae assumitur, id est assumpio non potest terminari separata; sed communitate cause, prout filius Dei incarnatus, est universalis causa reales humanitas possunt terminari ad res sic: possum enim imaginari & amare Cesarum representantum. Sed duplice, sicut & ipa humanitas potest dupliciter accipi, scilicet secundum quod sunt in rerum natura, & secundum quod intelliguntur verbi gratia: Secare lignum, ut est in rerum natura, & est vere secare, & secare lignum, prout aliquis imaginari aut intelligi secare lignum, & hoc non est vere secare lignum, sed est intelligi aut imaginari quod lignum secatur. Primo siquidem modo, quo solo sunt vere actiones reales transirent, non possunt terminari ad naturam sic: secundo autem modo possunt: sed tunc non ipsa actiones in veritate transirent ad naturam sic, sed imaginatio seu intellectus earum. Et ideo opinio in litera pro antecedente, & quod quae est assumptionis natura sic, dicitur, quod assumere humanitatem sic, nihil aliud est, quam intelligi assumere naturam humanam. Et vere sic est patet, sicut occidere Cesarum representantum, nihil aliud est quam intelligi seu imaginari occidere Cesarum, & facere Sortem imaginum tantum Regem, nihil aliud, quam imaginari facere Sortem Regem. Et quoniam ex humido, actiones imaginatas aut intellectus terminari ad res, non sequitur quod sic sit in rerum natura (non enim inuenimus propter ea lignum fe-

F Etiam, aut Cesar occisus aut Sortes Rex) ita optime deducitur in litera, quod non affumeret humanitatem in rerum natura, & quod esset intellectus fatus: quia ab eo, quod res est, vel non est, intellectus dicitur tenuis vel fatus. Et quod est fictio incarnationis, non incarnationis ipsa ut clare iam patet:

fictio compositionis pansi est, comedere panem in imaginatione tantum.

¶ Dubium restat hic, quare cum humanitas in intellectu triplici esse habetur, scilicet divino, angelico, & humano, de duobus tantum, intellectibus. Auctor locutus est, omittens humanitatem secundum esse quod habet in intellectu angelico.

¶ Ad hoc dici facile prima causa potest, quod quia intellectus angelicus medius est inter diuum & humanum, per extremam dedit intelligentium medium. Subtilius autem & verius dicuntur, quod quia esse obiectum in intellectu, sufficienter per hos duos est modos distinctum est, scilicet quod aut idem quod esse naturale intelligentis, aut est esse relationum rationis, quo datur, & est representatum & terminatum, &c. Et vice modo excludit ab assumptione ita est, ut neutrino modo humanitas vere assumetur: sed: fed in natura intelligentis illam assumetur, vel est fictio assumptionis: id est non sponte sollicitum esse doctorem de humanitate secundam esse, quod n.b. in intellectu angelico, quoniam incidit in alterum dictorum,

L. 3. ca. 1. Art. 3. h. 5. a. d. 1. Ar. 3. h. 5. a. q. 1. quae

AD QUINTUM sic proceditur. Videtur quod filius Dei humanam naturam assumere debuerit in omnibus individualibus. Illud enim, quod prius & per se assumptionem est, est natura humana: sed quod conuenit per se alieni nature, conuenit omnibus in eadem natura existentibus. ergo conueniens fuit ut natura humana assumetur a Dei uerbo in omnibus suis suppositis.

¶ 2 Prater. Incarnationis diuina processit ex diuina charitate, unde dicitur Ioan. 3. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret: sed caritas facit ut aliquis se communicet amicis, quantum est possibile. Possibile autem fuit filio Dei, ut plures naturas hominum assumere (ut supra dictum est) * & eadem ratione omnes. ergo conueniens fuit, quod filius Dei assumetur naturam humanam in omnibus suis suppositis.

¶ 3 Prater. Sapientis operator perficit opus suum breviori via, qua potest: sed brevior via fuit, si

Super Quæst. 5. Articulum 5.

T Itulus articuli intelligendus est in sensu, in quo sit magis, quam in sensu, quem facit nam per naturam humanam in omnibus suis in individualibus, intendit Auctor singulas humanitates, quae inveniuntur quandoque in rerum natura. Licer hec verba, Naturam humana in omnibus suis individualibus, significant singulas humanitates in suis propriis suppositis, quae quia ut sic implicat, assumuntur. Auctor sensum intentum percipit abique ambiguitate aliqua: ita quod exponenda fuit haec verba, pro humana natura, non quae est, sed quae esset in omnibus suis individualibus.

¶ In corpore articulivnca est conclusio responsua quæsto negativa: Non fuit conueniens, quod humana natura in omnibus suis suppositis, hoc est, quod singula humanitas, quæ distribuerentur per omnia supposita humana, assumerentur a filio Dei. Probatur tripliciter, primo, quia colleretur multitudine suppositorum in humana natura, secundo, quia tolleret filio Dei dignitatem primogenitura inter multis fratres, tertio,

quia